

Fuster, imbatible

Francesc Pérez Moragón,
escriptor

Temps era temps i passen els anys. Cal refrescar la memòria. Restablir-la. Depurar-la. Cadascú la seua, la personal o la combinada amb la d'altres persones amb qui conforma alguna mena de col·lectivitat. De fets i impressions coneguts o transmesos. D'idees compartides. De voluntats i propòsits. D'esperances, en definitiva, o de records, bons o roïns. Passen els anys i, en fa una pila, l'STEPV em convidà a participar en un recull d'escrits sobre Fuster, coordinat per Rosa Roig i Vicent Esteve, que aparegué com a número extra d'All-i-Oli, *Pissarra* i *EH*, per al curs 1993-1994.

El meu paper es deia Odiat, admirat Fuster i feia al·lusió a les reaccions contraposades que l'obra de l'escriptor havia suscitat des que tenia una quarantena d'anys fins als darrers moments de la vida.

Enguany, el centenari del naixement de Fuster és una excel·lent oportunitat per a visitar de nou els seus llibres, per a establir una visió actual sobre la seua figura i la transcendència dels seus pensaments i propostes. També, per a contrastar el fenomen Fuster amb la realitat d'ara i

Això és ja Fuster: part de la història. Una figura històrica en un doble sentit: per ser memorable i per ser part d'un temps que constitueix el record d'una experiència viscuda cada dia per a menys gent

saber quines reaccions desperta, a favor o en contra. Ara bé, al meu parer, això cal fer-ho des d'una perspectiva crítica i que tracte de captar-lo amb tots els matisos i presentar-los pensant en la gent d'ara mateix. Com un fet històric. Al capdavant, això és ja Fuster: part de la història. Una figura històrica en un doble sentit: per ser memorable i per ser part d'un temps que constitueix el record d'una experiència viscuda cada dia per a menys gent.

Si pensem en el passat recent d'Europa i del món —i sempre hauríem de pensar en això, per damunt de l'horitzó monòton i perillós de melics individuals o tribals—, veurem que Fuster va nàixer cinc anys després de la Revolució d'Octubre i va morir mig any després de l'enderrocament del Mur de Berlín.

I si ens fixem en la història espanyola, l'assagista vingué al món un any abans del colp d'Estat de Primo de Rivera i el deixà disset anys després de la mort de Franco, quan n'havien passat quatre —només quatre— des de l'arribada del PSOE al govern de l'Estat i al de la Generalitat Valenciana, fets que per a alguns observadors marquen la fi de la Transició.

Si acostem més l'objectiu, comprovarem que Fuster visqué menys de setanta anys. A grans trets, vuit de dictadura de Primo i *dictablanda* de Berenguer; cinc de república; tres de Guerra; més de trenta de dictadura franquista; tres de Transició preconstitucional; tretze i escaig de monarquia constitucional.

Així, la seua trajectòria va transcórrer quasi sempre en un ambient de prohibicions, censures, pors i amenaces. Per ser com era, per identificar-se amb una llengua perseguida o destinada a la desaparició. Per defensar les llibertats individuals i col·lectives, especialment les d'opinió i expressió: la llibertat de pensament. Les velles reivindicacions indivisibles de la *Déclaration des droits de l'homme et du citoyen*, del 1789.

Són sumes i restes que cal tenir en compte en reflexionar ara sobre Fuster i la seua obra. ■